

Еволюція законодавства про кримінальну відповідальність УСРР (УРСР) (1919-1959 рр.)

У монографії на основі вивчення нормативно-правових джерел, архівних документів і матеріалів, теоретичних досліджень зроблено комплексний історично-правовий аналіз законодавства про кримінальну відповідальність УСРР (УРСР) у 1919–1959 рр. У книзі проаналізовано нормативно-правові акти, які регулювали кримінально-правові відносини та забезпечували кримінально-правову охорону найбільш важливих для радянської держави суспільних відносин в означений період.

Досліджено тенденції розвитку кримінального законодавства, його трансформацію в умовах зміни політичного курсу країни. Розкрито формування, концептуальні підходи, основні принципи та підстави кримінальної відповідальності, зміст інститутів Загальної та Особливої частин кримінального законодавства на різних історичних етапах досліджуваного періоду.

Монографія може бути корисною для науковців, студентів, суддів та працівників правоохоронних органів, юристів.

Науково-дослідний інститут публічного права

Д. Ю. Соловей

**ЕВОЛЮЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА
ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ
УСРР (УРСР) (1919–1959 РР.)**

Монографія

*За загальною редакцією
кандидата юридичних наук, доцента
Євгена Сергійовича Дурнова*

Київ
2017

УДК 340.133:343.21"1919-1959"(477)
С 60

Рекомендовано до друку Вченою радою
Науково-дослідного інституту публічного права
(протокол № 2 від 28 лютого 2018 року)

Рецензенти:

Бурдін Михайло Юрійович – доктор юридичних наук, доцент,
проректор Харківського національного університету внутрішніх
справ.

Кузнєцов Віталій Володимирович – доктор юридичних наук,
професор, завідувач кафедри гуманітарних та загально-правових
дисциплін Інституту управління державної охорони Київського
національного університету імені Тараса Шевченка.

Шевченко Анатолій Євгенійович – доктор юридичних наук,
професор, завідувач кафедри теорії, історії держави і права та
конституційного права Університету державної фіскальної служби
України.

Соловей Д. Ю.

С 60 Еволюція законодавства про кримінальну відповідальність
УСРР (УРСР) (1919–1959 рр.) : монографія / Д.Ю. Соловей ; за заг.
ред. Є. С. Дурнова. К. : Нац. Акад. внутр. справ. 2018. 204 с.

ISBN 978-966-916-539-8

У монографії на основі вивчення нормативно-правових джерел, архівних доку-
ментів і матеріалів, теоретичних досліджень зроблено комплексний історично-
правовий аналіз законодавства про кримінальну відповідальність УСРР (УРСР) у
1919–1959 рр. У книзі проаналізовано нормативно-правові акти, які регулювали
кримінально-правові відносини та забезпечували кримінально-правову охорону
найбільш важливих для радянської держави суспільних відносин в означений
період. Досліджено тенденції розвитку кримінального законодавства, його
трансформацію в умовах зміни політичного курсу країни. Розкрито формування,
концептуальні підходи, основні принципи та підстави кримінальної відповідаль-
ності, зміст інститутів Загальної та Особливої частин кримінального законодавст-
ва на різних історичних етапах досліджуваного періоду.

Монографія може бути корисною для науковців, студентів, суддів та праців-
ників правоохоронних органів, юристів.

УДК 340.133:343.21"1919-1959"(477)

ISBN 978-966-916-539-8

© Д. Ю. Соловей, 2018
© Науково-дослідний інститут публічного права, 2018

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	5
ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1	
СТАН НАУКОВОЇ РОЗРОБКИ ПРОБЛЕМИ, ДЖЕРЕЛА ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ УСРР (УРСР) 1919–1959 РР.	9
1.1. Стан наукової розробки проблеми формування і розвитку законодавства про кримінальну відповідальність УСРР (УРСР) 1919–1959 рр.	9
1.2. Джерельна база дослідження еволюції законодавства про кримінальну відповідальність УСРР (УРСР) 1919–1959 рр.	16
1.3. Методологія дослідження формування і розвитку законодавства про кримінальну відповідальність УСРР (УРСР) 1919–1959 рр.	19
РОЗДІЛ 2	
ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ЗАКОНОДАВСТВА ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ УСРР (УРСР) (1919–1940 РР.)	26
2.1. Формування законодавства про кримінальну відповідальність в період становлення радянської влади в Україні в умовах політики “Воєнного комунізму” (1919–1922 рр.)	26
2.2. Кодифікація законодавства про кримінальну відповідальність УСРР у період НЕПу та її згорання (1922–1930 рр.)	54
2.3. Тенденції розвитку законодавства про кримінальну відповідальність УРСР в умовах здійснення політики колективізації, індустріалізації та масових репресій (1930–1940 рр.)	93

РОЗДІЛ 3	
ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА	
ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ УРСР	
У ВОЄННИЙ ТА ПОВОЄННИЙ ПЕРІОДИ	
(1941–1959 РР.)	129
3.1. Зміни у законодавстві про кримінальну відповідальність УРСР у воєнний період (1941–1945 рр.)	129
3.2. Законодавство про кримінальну відповідальність УРСР у повоєнний період (1945–1959 рр.)	149
ВИСНОВКИ	164
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	172

ВСТУП

В умовах лібералізації та гуманізації кримінально-правової політики, спрямованої на послаблення кримінальної репресії виникає необхідність підвищення ефективності застосування норм КК України, узгодженого з положеннями міжнародно-правових документів. Реформування системи кримінального права вимагає її комплексного наукового аналізу, в тому числі в історичному аспекті.

Сучасні інститути кримінального права сформовані за принципом наступності та повторюваності базуються, зокрема на інститутах радянського кримінального права 1919–1959-х рр. Зміст і практика їх застосування характерні й для сьогоденного часу. Однак така спадкоємність не завжди може бути оцінена позитивно. Надмірна репресивність кримінально-правових положень УСРР (УРСР) означеного періоду, недостатня формальна визначеність, ідеологізованість, утилітарність у значній мірі перетворили його на засіб політичної боротьби з особами, незгідними з політичним курсом радянської влади. Об'єктивне висвітлення еволюції законодавства про кримінальну відповідальність означеного періоду сприятиме унеможливленню використання положень КК України для порушення прав, свобод людини і громадянина.

Зазначені обставини та необхідність формування теоретичної бази для кримінально-правової реформи в Україні визначають актуальність цього дослідження та значимість його результатів.

Відаючи належне внеску вчених у пізнання означеного предмету дослідження, слід зауважити, що рівень опрацювання проблеми формування та розвитку законодавства про кримінальну відповідальність 1919 – 1959 рр. є недостатнім для комплексного розуміння сутності його реалізації та юридичних наслідків. Серед значної кількості праць, присвячених цьому питанню, необхідно відзначити таких радянських дослідників як: Л.В. Багрій-Шахматов, Я.М. Брайнін, М.М. Гернет, О.А. Герцензон, Ш.С. Грінгауз, П.С. Дагель, М.Д. Дурманов, М.М. Ісаєв, Ц.І. Карпець,

В.Д. Меньшагін, А.А. Піонтковський, Н.Ф. Кузнецова, Б.С. Утевський, А.М. Яковлев, М.Д. Шаргородський та ін. Водночас науковці залишили поза увагою аналіз законодавства про кримінальну відповідальність як частини механізму репресивної політики радянської влади.

Вагомий внесок у розкриття цієї проблематики зробили зарубіжні вчені: Ю.О. Агафонов, А.В. Брілантов, М.Р. Детков, М.С. Жук, Д.А. Ілло, С.В. Ісаєв, А.В. Калашнікова, Н.Ф. Кузнецова, М.С. Таганцев та ін.

Окремі аспекти еволюції законодавства про кримінальну відповідальність означеного періоду висвітлюються у працях українських дослідників істориків та юристів таких як: І.Й. Бойко, О.В. Волох, Т.В. Вронська, В.К. Грищук, Ж.О. Дзейко, Ю.А. Пономаренко, М.І. Колос, В.В. Кузнецов, О.В. Кузьминець, П.П. Михайленко, В.П. Михайленко, І.Я. Терлюк, П.Л. Фріс, О.А. Чуваков, І.Б. Усенко, О.М. Шармар, В.І. Шакур, А.Є. Шевченко, О.Н. Ярмиш та ін. Не дивлячись на це, на теперішній час відсутнє єдине систематизоване наукове монографічне дослідження, яке всебічно розкриває еволюцію законодавства про кримінальну відповідальність означеного періоду.

Положення, висновки та пропозиції, викладені в монографії становлять вагомий внесок у розвиток історії держави і права та кримінального права України. Результати дослідження можуть бути використані в науково-дослідних цілях, освітньому процесі у нормотворчій діяльності при удосконаленні кримінального законодавства.



[Перейти на сайт](#) →